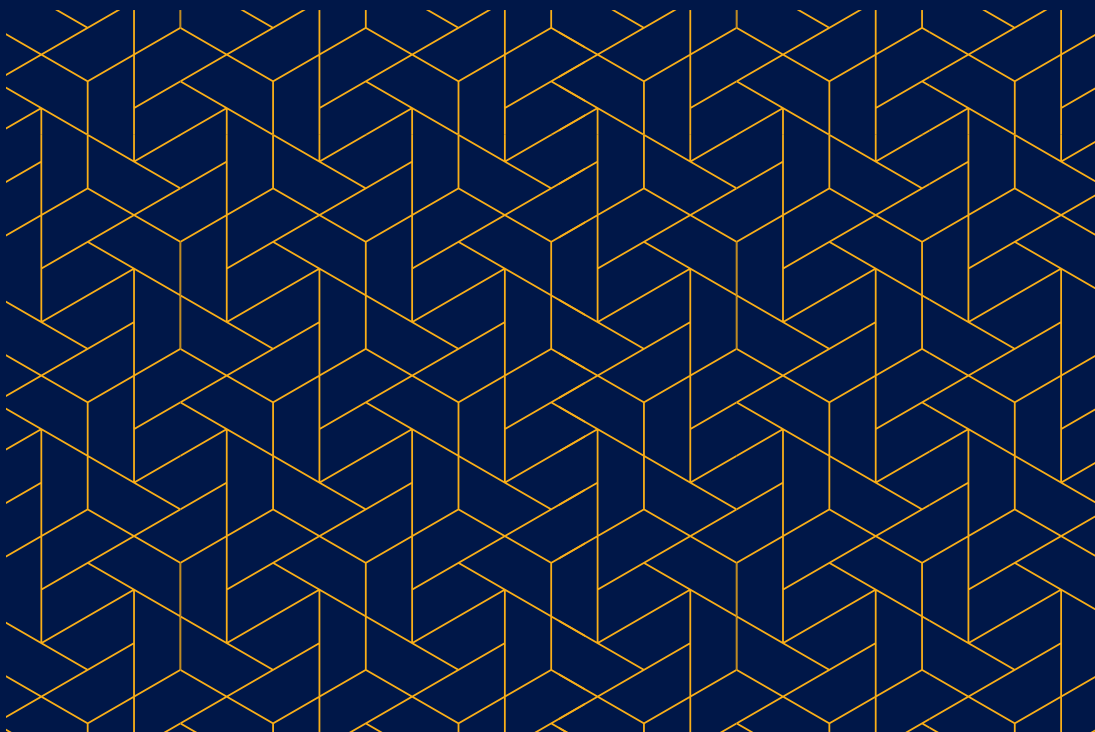

CONCEPTUALIZAREA RELAȚIEI DINTRE BUNA GUVERNARE A SECTORULUI DE SECURITATE ȘI SISTEMUL SECURITĂȚII DE STAT

Prof. Dr. George R. Lucas, Jr, Dr. Dragan Lozancic, Dr. Grazvydas Jasutis,
Dr. Frederic Laker, Kakhaber Kemoklidze și Rebecca Mikova

Despre această publicație

Această analiză a fost pregătită de către DCAF și experți independenți. DCAF dorește să mulțumească Departamentului Federal de Apărare, Protecție Civilă și Sport (DDPS) al Confederației Elvețiene pentru sprijinul generos oferit în realizarea acestei publicații.

Notă

Opiniile exprimate în această publicație sunt ale autorilor și nu reflectă opiniile sau punctele de vedere ale Departamentului Federal de Apărare, Protecție Civilă și Sport al Confederației Elvețiene.

Despre DCAF

DCAF - Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate este dedicat îmbunătățirii securității statelor și a popoarelor lor într-un cadru al guvernancei democratice, ordinii de drept, al respectării drepturilor omului și egalității de gen. De la înființarea sa în 2000, DCAF a contribuit la realizarea păcii și dezvoltării mai sustenabile, asistând statele partener și actorii internaționali ce sprijină aceste state, pentru a îmbunătăți guvernarea sectorului lor de securitate prin reforme incluzive și participative. Acesta creează produse de cunoștințe inovatoare, promovează norme și bune practici, oferă consiliere juridică și politică și sprijină dezvoltarea capacităților părților interesate statale și nestatale din sectorul de securitate.

DCAF - Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate; Maison de la Paix Chemin Eugène-Rigot 2E CH-1202; Geneva, Elveția

Tel: +41 22 730 94 00

info@dcaf.ch www.dcaf.ch

X: @DCAF_Geneva

ISBN: 978-92-9222-733-3

© 2023 DCAF - Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate

CUPRINS

Introducere	4
1. Dezbateri teoretică	6
2. Beneficiile aplicării principiilor bunei guvernări în sectorul de informații al Croației	7
3. Rectitudinea profesională în acțiune: de ce să se consolideze integritatea apărării?	9
4. Contribuția securității subtile la consolidarea rezilienței și capacității: cazul Georgiei	12
5. Drepturile omului și forțele armate	14
6. Cum supravegherea parlamentară și din partea societății civile sprijină securitatea statului	25
Concluzie	29

CONCEPTUALIZAREA RELAȚIEI DINTRE BUNA GUVERNARE A SECTORULUI DE SECURITATE ȘI SISTEMUL SECURITĂȚII DE STAT

Prof. Dr. George R. Lucas, Jr, Dr. Dragan Lozancic, Dr. Grazvydas Jasutis,
Dr. Frederic Laker, Kakhaber Kemoklidze și Rebecca Mikova

Introducere

O invazie pe scară largă din partea Rusiei a Ucrainei a provocat parametrii arhitecturii de securitate a națiunilor și a mutat planificarea apărării către capacitățile militare. În iunie 2022, șefii de stat și de guvern NATO s-au întâlnit la Madrid și au declarat că „NATO va continua să ne protejeze populațiile și să apere fiecare centimetru de teritoriu aliat în orice moment. Ne vom baza pe noua poziție consolidată și ne vom întări în mod semnificativ descurajarea și apărarea pe termen lung pentru a asigura securitatea și apărarea tuturor aliaților. Vom face acest lucru în conformitate cu abordarea noastră de 360 de grade, în domeniile terestre, aeriene, maritime, cibernetice și spațiale și împotriva tuturor amenințărilor și provocărilor”¹. Descurajarea și apărarea consolidate urmează să fie realizate prin cea mai mare revizuire a apărării și descurajării colective aliate de la Războiul Rece. Vor exista planuri de apărare îmbunătățite, cu mai multe forțe aflate într-o pregătire ridicată și cu forțe specifice prealocate pentru a apăra anumiți aliați, mai multe trupe și mai multe echipamente prepoziționate și stocuri de arme în estul Alianței, sporind cele opt grupuri de luptă multinaționale ale NATO². O atenție copleșitoare acordată capacităților militare pare să fie logică, având în vedere circumstanțele actuale. Cu toate acestea, rămâne întrebarea dacă consolidarea instituțională mai contează și dacă investițiile în buna guvernare a sectorului de securitate (GSS) trebuie continuate.

În această lucrare susținem că o mare parte a securității statului depinde de dedicarea, respectarea drepturilor omului, integritatea,

1 NATO (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord). Declarația la summitul de la Madrid, emisă de șefii de stat și de guvern NATO care au participat la reuniunea Consiliului Atlanticului de Nord de la Madrid, 29 iunie 2022. Disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm

2 Ibid.

curajul și competența fiecăruia dintre bărbații și femeile din serviciul de securitate ale statului: nu are importanță dacă acești bărbați și femei sunt în forțele militare sau interne și internaționale polițienești. Incompetența individuală sau corupția, împreună cu deficiența sau lipsa totală a educației și formării profesionale adecvate pentru a sprijini îndeplinirea corectă a sarcinilor cuiva sunt impedimente evidente în calea acestei rigori. Dar acești factori se bazează, la rândul lor, pe alte câteva componente, mai subtile, ale orientării de securitate. Aceste componente de bază sunt strâns aliniată cu ceea ce am putea numi „profesionalism în serviciul de securitate”.

Rectitudinea profesională este semnul distinctiv al unei GSS bune. Într-o linie de argumentare ce poate fi urmărită de la politologul Samuel P. Huntington (1957) până la Republica lui Platon (cca. 375 î.Hr.), aflăm că securitatea statului depinde de buna guvernare a sectorului de securitate. Ea depinde în special de bărbați și femei care sunt bine educați, instruiți corespunzător, lipsiți de corupție și devotați în întregime serviciului public. Fiecare membru individual al aparatului de securitate a statului ar trebui să-și dorească să facă binele în îndeplinirea rolurilor și îndatoririlor care i-au fost atribuite: aceasta înseamnă că există dorința de a învăța, de a te forma și de a dezvolta capacități individuale pentru serviciul public și apărarea națională. Această dorință, la rândul ei, provine și depinde de armată, poliție, iar alte organizații de securitate fiind ele însele dincolo de contaminarea corupției și devotate în întregime misiunii principale a fiecărei organizații de serviciu prin altruism și sacrificiu în asigurarea securității patriei³: persoanele se vor menține la acest standard înalt doar dacă organizațiile lor au ele însele această rigoare⁴.

Integritatea organizațională (semnul distinctiv al bunei guvernări a sectorului de securitate) înseamnă termeni și concepte înalte ce sunt adesea invocate pentru a inspira rangul organizațional. Dar aceste invocații sunt adesea percepute ca puțin mai mult decât platitudini – clișee goale ce sunt subestimate și prea des înțelese greșit. În plus, există de fapt numeroase cazuri de corupție organizațională, lipsă de respect pentru drepturile omului și competențe slabe de conducere din partea membrilor de rang înalt ai organizațiilor de securitate.

Această lucrare încearcă să contribuie la dezbaterile privind aplicarea bunei guvernări a sectorului de securitate în sistemele de securitate

3 Această relație reciprocă dintre integritatea individuală și cea organizațională este documentată pe larg în clasică lucrare a lui Huntington, *Soldatul și statul: Teoria și politica relațiilor civil-militare* (Cambridge MA: Belknap Press, Universitatea Harvard, 1957). Pentru descendența platoniciană a acestor concepte, a se vedea "Războinici uituci: Lecții de conducere neglijate din Republica lui Platon", cap.10 în George Lucas, *Etica și strategia militară în sec. 21: Dincolo de Clausewitz* (London: Routledge, 2019).

4 Ibid.

de stat. Începem cu o scurtă prezentare teoretică ce explică legătura dintre buna guvernare și sisteme eficiente de securitate a statului. Apoi, lucrarea continuă să examineze nevoia de dăruire, integritate, curaj și competență din partea fiecărui membru al serviciului, precum și mecanismele de supraveghere ce sprijină dezvoltarea unei arhitecturi eficiente a securității de stat. Lucrarea susține declarații cu dovezi și studii de caz multiple din diferite țări. De asemenea, ea explorează, printre altele, importanța drepturilor omului în Forțele Armate (FA), corectitudinea profesională, rolul societății civile și al legislativului și aplicarea principiilor bune guvernări în sectorul informațiilor. În timp ce autorii au ales să se concentreze asupra anumitor probleme, ei afirmă că GSS nu poate funcționa în izolare de capacități.

1. Dezbatere teoretică

Războiul din Ucraina a îmbogățit foarte mult vocabularul politicianilor adăugând „Javeline”, „Himars”, „Stingers” și alte tipuri de echipamente militare folosite de FA ucrainene în teren. Dezbaterea în jurul GSS a intrat în declin și relația dintre GSS și sistemul eficient de securitate a statului nu a câștigat teren nici măcar în țările euro-atlantice, în mod tradițional cele mai puternice susținătoare ai conceptului dat. Recunoașterea legăturii dintre buna guvernare (sectorul de securitate) și securitatea efectivă a statului este atât intuitivă, cât și teoretică. Totuși, aceasta nu înseamnă că aplicarea principiilor bune guvernări nu ar putea afecta în mod semnificativ securitatea statului. Intuiția, experiențele practice (exemple de caz) și raționamentul analitic pot juca toate un rol în înțelegerea mai bună a realității de pe teren.

Buna guvernare reprezintă dorința de a exercita puterea și autoritatea conform unui set de standarde bazat pe valori. Ea are ca scop servirea interesului public, mai precis a bunăstării societății. În practică, buna guvernare este sinonimă cu guvernanta „democratică” și a fost caracterizată prin principii de responsabilitate, transparență, statul de drept, receptivitate, participare, consens, echitate și incluziune, precum și eficacitate și eficiență. O bună guvernare a sectorului de securitate presupune aplicarea acestor principii, pe cât posibil, în sectoarele funcționale responsabile de securitatea statului. Aceasta include sectorul de informații. De fapt, ea reprezintă alinierea „cum” (căi și mijloace) cu „ce” (scopuri, obiective). Principiile bune guvernări sunt folosite pentru a ghida, modela, și influențează modul în care se realizează securitatea statului. Dacă de acest lucru beneficiază sau nu în mod direct securitatea statului este o întrebare mai dificilă.

Cazurile istorice și moderne ne oferă observații practice pentru analiza de față. Serviciile de securitate ale regimurilor comuniste din timpul Războiului Rece au fost denaturate în mod nefast pentru a proteja și a servi mai degrabă elitele politice decât interesul public. Deci, în timp ce

clasa conducătoare a beneficiat, societatea în general a avut de suferit. Însă, spre deosebire de guvernarea autoritară și neliberală de astăzi, majoritatea democrațiilor liberale conferă securității suprastatale o bună guvernare într-un fel sau altul. Multe dintre aceste țări sunt de acord că serviciile lor de securitate: nu pot fi deasupra legii; ele trebuie să fie sub control executiv; ar trebui să facă obiectul unei supravegheri legislative și/sau independente; și trebuie trase la răspundere pentru acțiunile lor. Ele sunt, de asemenea, de acord că punerea în aplicare a garanțiilor, cum ar fi cerința de autorizare independentă (judiciară) pentru restrângerea sau limitarea drepturilor cetățenilor, poate spori încrederea publicului. Contează ca drepturile și libertățile fundamentale să nu fie încălcate. Dar se asigură și că autoritățile politice și profesionale să nu trădeze interesul public (corupție). Deoarece chiar și cele mai exemplare democrații s-au luptat cu ambele aceste elemente, reducerea riscului este o abordare rațională.

Democrațiile ce aplică principiile buneii guvernări au, de asemenea, mai multe șanse să limiteze interferențele politice ilegite, fie că serviciul de securitate este obiectul sau subiectul oricărei ingerințe abuzive. Are sens să existe o legislație clară, fără ambiguitate privind securitatea statului și capacitatea de a investiga în mod independent acuzațiile de abuz de putere, fie că este vorba de reprezentanți executivi ai guvernului sau de oficiali ai securității statului: această legislație reduce riscurile asociate cu activitățile ilegale, performanța slabă, risipa resurselor și alte eșecuri în asigurarea securității statului.

2. Beneficiile aplicării principiilor buneii guvernări în sectorul de informații din Croația

Aparatul securității de stat și de informații al Croației a fost înființat în grabă după destrămarea fostei Iugoslavii în timpul conflictului armat de la începutul anilor 1990. O mare parte din personalul său și normele comportamentale moștenite au fost modelate de guvernare în stilul autoritar al fostei Iugoslavii. După război și în timpul tranziției către democrația liberală și economia de piață liberă, a fost transformat sistemul de securitate-informații al Croației. Aspirațiile euro-atlantice ale Croației (de a adera la NATO și UE) împreună cu mai multe scandaluri de mare importanță au impulsivat reformele. Raportul de progres al UE din 2005 privind Croația menționează în mod special un caz mult mediatizat de încălcări ale drepturilor omului de către serviciile secrete și solicită întărirea supravegherii și a altor principii democratice.⁵ O serie de amendamente legislative și noi legi converg

5 Comisia Europeană. Raport de progres - Croația 2005. SEC(2005)1424, p. 13-14.

pentru a stabili cadrul normativ ce reglementează astăzi sistemul croat de informații-securitate.

Una dintre schimbările fundamentale a fost decuplarea competențelor investigației penale și de aplicare a legii din partea serviciului de securitate (internă) de stat. În cadrul acestei misiuni mai restrânse, serviciul și-a concentrat eforturile și resursele exclusiv pe amenințările la adresa securității naționale. Acest lucru a avut un impact direct asupra posibilității serviciului de a-și proteja mai bine sursele și metodele: fie că este vorba de cerințele procedurilor civile (proces echitabil); anchete standard; sau drepturi publice de acces la informații. Ani mai târziu, serviciile de securitate internă și serviciile de informații externe au fuzionat pentru a forma un singur serviciu civil de informații-securitate (SOA). Mișcarea a fost menită să consolideze eforturile și să utilizeze la maxim resursele în asigurarea securității statului.

Adoptarea principiilor bune guvernări a avut, de asemenea, un impact dramatic asupra cooperării internaționale a Croației cu serviciile de securitate occidentale. Natura în creștere globală și transnațională a provocărilor de securitate și estomparea graniței dintre amenințările interne și externe au însemnat că era nevoie de o mai mare colaborare internațională, cu valoare adăugată în asigurarea unei mai mari securități. De exemplu, operațiunile comune și schimburile de evaluare a informațiilor au depășit ceea ce serviciul unic al Croației a fost capabil să realizeze singur. Oportunitățile internaționale de educație și formare, precum și schimbul de cunoștințe și experiențe, au contribuit, între timp, la dezvoltarea competențelor și capacității personalului. Înainte de stabilirea acestor principii, a existat o cooperare restrânsă și foarte limitată. Dar oportunitățile de cooperare în domeniul informațiilor au fost mult mai mari în rândul democrațiilor asemănătoare ce practică o bună guvernare.

SOA a cunoscut o schimbare majoră după ce a fost luată decizia de a deschide organizația către public și de a crește transparența acesteia (2014). Întrucât serviciile de securitate-informații din Croația evitaseră în mod tradițional orice expunere publică, aceasta a fost o schimbare fundamentală de politică. Asta a fost mult mai mult decât un gest simbolic de responsabilitate publică, ridicând așteptările la noi culmi. Acțiunile întreprinse au inclus: (1) declasificarea și predarea către arhivele naționale a unor cantități mari de material anterior secret; (2) întocmirea unui raport public anual; (3) organizarea de mese rotunde cu ONG-uri și activiști pentru drepturile omului; și (4) acces crescut pentru mass media. Această politică de deschidere și o mai mare transparență a avut efecte imediate. În doar câteva săptămâni de la raport, interesul public pentru serviciu a fost copleșitor, și a existat o creștere exponențială a cererilor de angajare. Numai acest lucru a oferit serviciului un număr mai mare și mai competitiv de solicitanți

din care avea să aleagă. De asemenea, mass-media a salutat această schimbare de politică. Sprijinul public a crescut; creștea și încrederea în sectorul de securitate. Și odată cu creșterea încrederii, mai mulți cetățeni au fost dispuși să coopereze și/sau să ofere informații. A existat mai multă conștientizare publică a securității naționale. Această creștere a încrederii private și publice, de asemenea, a ajutat SOA să joace un rol de lider național în securitatea cibernetică.

3. Rectitudinea profesională în acțiune: de ce să se consolideze integritatea apărării?

Să luăm în considerare două cazuri flagrante în care securitatea națională a fost grav pusă în pericol ca urmare a GSS deficiente și defectuoase. Primul, și cel mai recent, ține de performanța substandard a trupelor ruse în Ucraina în timpul așa-numitei „operațiuni militare speciale” din primăvara și vara anului 2022; al doilea este așa-numitul scandal „Grasul Leonard” (Fat Leonard) din Flota a 7-a SUA Pacific din ultimul deceniu. Ambele implică corupție și conducere slabă la cele mai înalte niveluri de comandă. Ambele au împiedicat performanța efectivă a celor aflați în serviciu în teren (sau, în al doilea caz, pe marea liberă). Ambele cazuri au stimulat incompetența și lipsa de hotărâre și dăruire în rândul oamenilor din rândul celor care cunoșteau sau care au fost afectați de corupție și lipsa de demnitate profesională. Ambele cazuri au revelat subminarea lanțului de comandă și îndoiele cu privire la dedicarea liderilor de rang înalt față de misiunea de securitate declarată a fiecărei organizații. Ambele au stimulat cinismul și lipsa de respect pentru profesia de arme în sine, precum și pentru conducerea militară și politică a două organizații critice de securitate. Toate acestea, în cele din urmă, au contribuit la performanțe slabe în domeniu și au subminat securitatea statului.

3.1 Federația Rusă în Ucraina

Cazul rusesc este cel mai important în mintea publicului din prezent. Corupția și lipsa de integritate pătrund în conducerea politică și militară și în lanțul de comandă. Minciuna, lipsa de transparență, corupția, cinismul și lăcomia au distrus practic țesătura morală și legală a unei națiuni cândva mare, cu moștenirea ei culturală extraordinară. Recrutarea trupelor neantrenate și nedoritoare a însemnat un moral scăzut și performanță slabă în teren. Acest lucru a fost agravat de lipsa de pregătire profesională și de minciunile legate de natura misiunii lor militare în Ucraina și de provocările de securitate cu care se confruntau la dislocare.

Poate mai grav, corupția și lipsa de integritate în sectoarele de

dezvoltare și achiziții de apărare ale Federației Ruse au garantat performanțe sub standarde și eșecul echipamentelor vitale în domeniu, de la artilerie și vehicule blindate și tancuri până la ordonanțe și comunicații. Au existat eșecuri abisale ale misiunilor și pierderi de vieți omenești într-o măsură mai rar întâlnită în războiul convențional modern. Un război fără sens împotriva civililor ucraineni și săvârșirea unor încălcări flagrante ale dreptului internațional ar putea fi rezultatul inevitabil al acestei decăderi morale și profesionale.

Cu toate defectele sale, forțele lui Saddam Hussein în Irak în timpul primului război din Golf au depășit cu mult și au întrecut ceea ce forțele ruse au realizat în ultimele luni, în timp ce echipamentele irakiene s-au descurcat mai bine și au funcționat mai fiabil decât materialul obținut din surse din Federația Rusă. Chiar și atunci când s-au confruntat cu superioritatea covârșitoare de forță a coaliției aliate, trupele irakiene tot încă au avut mai bune performanțe în apărarea patriei lor, înainte de inevitabila capitulare. În Ucraina, conșcșii ruși echipați cu echipamente defecte și inferioare, profund induși în eroare cu privire la „semnificația umanitară” a misiunii lor militare speciale, au avut rezultate proaste, prin comparație. Moralul lor slab, înstrăinarea lor de lanțul de comandă și eșecurile multiple în domeniu ar putea fi considerate o consecință complet previzibilă a guvernării abisale a sectorului de securitate.

Prin urmare, forțele FR s-au dovedit (cel puțin până acum) incapabile să ducă război ca adevărați profesioniști militari, în conformitate cu dreptul internațional umanitar. Ei sunt, în schimb, învinși substanțial aproape la fiecare pas de forțele ucrainene mai bine echipate, mai bine antrenate și mult mai angajate, încercând să-și protejeze țara și concetățenii împotriva acestei agresiuni fără sens. Forțele militare ruse nu pot face altceva decât să se răzbune prin comiterea de crime de război împotriva civililor neînarmați. Acest lucru, în cele din urmă, nu este deloc surprinzător când se ia în considerare conjuncția pregătirii profesionale și succesul de performanță în domeniu. Rușii eșuează pentru că lanțurile lor de aprovizionare sunt lipsite de integritate și pentru că forțele lor sunt complet neprofesioniste în performanța lor.

3.2 Scandalul „Fat Leonard” din Flota a 7-a SUA

Cum am putea compara atunci cazul Federației Ruse cu experiența Forțelor Navale SUA din Pacific? Luați în considerare mai multe cazuri consecutive de tensiuni și coliziuni pe mare în urma dezvăluirilor complete și continue despre scandalul „Fat Leonard” (Grasul Leonard). În iunie 2017, șapte marinari americani au fost uciși, iar comandantul lor a fost grav rănit în timp ce dormea în cabina sa, când distrugătorul USS Fitzgerald s-a ciocnit noaptea cu o navă container sub pavilion filipinez la sud-vest de Tokyo. Abia două luni mai târziu, USS John S. McCain s-a ciocnit cu o navă comercială sub pavilion liberian la est

de strâmtoarea Malacca în dimineața devreme, imediat înainte de zori. Zece marinari au fost dați dispăruți; alți cinci au fost răniți. Cele două distrugătoare ale Marinei care s-au ciocnit cu nave comerciale, USS John S. McCain și USS Fitzgerald, și un crucișător care s-a eșuat în Golful Tokyo, USS Antietam, au fost transportați în sediul central PacFleet (Yokosuka, Japonia). Ei au menținut o prezență avansată constantă în Pacific.

După ce investigațiile au exclus interferența răuvoitoare în operațiunile de rutină ale fiecărei nave (de exemplu, un atac cibernetic inamic), cauza a fost atribuită neglijării de serviciu pe punte. A existat o lipsă de proceduri adecvate și o performanță slabă în lanțul de comandă pe ambele vase. Mai mulți ofițeri superiori și personal înrolat de pe ambele nave au fost eliberați din funcție, iar viceamiralul Joseph Aucoin, comandantul întregii flote a 7-a, a fost, de asemenea, eliberat de la comandă în urma investigației asupra coliziunilor.

Aceste evenimente au fost pur și simplu inimaginabile. Nu au existat condiții de operare nici dificile, nici neobișnuit de extenuante. Mai degrabă, acestea au fost operațiuni de rutină întreprinse în timpul nopților senine, calme și cu lună pe mare. Genul acesta de lucru cadeții învață să stăpânească spre sfârșitul primului lor an de pregătire în navigație. Fitzgerald a avut o coliziune în „forma-T” pe partea de tribord, cel mai devastator, periculos și sincer de neiertat tip de coliziune pentru marinarii instruiți. Pe lângă ofițerul de punte, probabil în serviciu în sprijinul căpitanului, ar fi existat cel puțin patru unități de personal naval de „veghe” staționând în față și în spate, cu atenție la lumini ce ar indica o posibilă coliziune. Cu toate acestea, nici echipajul de veghe nicicum nu a detectat pericolul până când deja nu a fost prea târziu⁶.

Este aceasta, sau au fost acestea, ghinioane întâmplătoare? Ambele au fost urmate în mod natural de „rezolvări” complete, în care a fost administrată re-instruirea obligatorie pentru a asigura competența de bază. Instruirea revizuită a fost una de bază pentru un echipaj de veghe bine organizat și bine pregătit. Colizia în „T-formă” la tribord indica faptul că distrugătorul trecea peste prova cargobotului ce venea din sens opus, în timp ce era nava „împovărată”, fiind obligată fie să cedeze dreptul de trecere navei ce venea din sens opus, fie să obțină autorizație radio de la cargobot pentru a-și continua cursul. Fitzgerald nu a făcut niciuna dintre acestea, iar coliziunea a rezultat, aparent, pentru că marinarii care vegheau pe punte nu au reușit să observe nava (vizual sau prin radar) sau să răspundă în mod corespunzător la

6 Richard Sisk. 17 august 2017. Forțele navale concediază Comandantul, XO de la USS Fitzgerald pentru colizie fatală. Știri militare. Disponibil la <https://www.military.com/dai-ly-news/2017/08/17/navy-fires-3-leaders-uss-fitzgerald-wake-deadly-collision.html>

cargobotul ce venea din sens opus. Acest lucru a fost atât de neînțeles, cât și de neiertat.

Lipsa de profesionalism, de atenție, de dedicare la datorie și de conducere incompetentă s-a dovedit ulterior că au jucat rolul său în acest accident. Dar acestea și accidente similare pot fi decuplate de așa-numitul scandal de mituire „Fat Leonard”? Doar Flota a 7-a a fost cea ai cărei ofițeri și personal înrolat fuseseră implicați în activități scandaloase și neprofesionale pe scară largă, care datează de mai bine de un deceniu. Cum se poate păstra demnitatea profesională, demnitatea și rectitudinea sau să-și ia în serios propriile îndatoriri profesionale, când se știa că lanțul de comandă și personalul său au acceptat mită de la CEO (director general) al Glenn Defence Industries? Aceștia au participat la petreceri generoase și la cumpărături și au acceptat gratuități ilegale (de exemplu, bilete la concertul Lady Gaga). Toate acestea au fost făcute în schimbul dezvăluirii de informații clasificate cu privire la locația navelor și PIMS (planul de mișcări intenționate) pentru escale lucrative de re-aprovizionare în port cu mai mult de un deceniu înainte de coliziunile McCain și Fitzgerald.

A existat o corupție larg răspândită în întreaga Flotă a 7-a, extinsă pe diverse ranguri, de la Comandantul Flotei și Comandantul Adjunct mai departe în jos: toate aceste persoane cunoșteau, participau sau, în cel mai bun caz, închideau ochii la un regim complet corupt. Cum poate aceasta să constituie „bună guvernare” pentru aceste forțe de securitate? Comportamentul de acest tip NU inspiră respect, dăruire sau favorizează o concentrare adecvată pe instruire și performanțe exemplare. Într-adevăr, șeful de atunci al Operațiunilor Navale, amiralul John Richardson, își împărtășea în liniște, în urma coliziunilor, temerile sale tot mai mari cu colegii săi ofițeri de pavilion ai Marinei adunați la Colegiul Naval de Război al SUA. El a afirmat că, fără experiență de vreo altercație militară semnificativă pe mare de la bătălia de la Midway (1942), Marina SUA va fi probabil „zdrobită” în următorul ei angajament maritim. Nu e de mirare că au existat astfel de preocupări, având în vedere moralul scăzut, pregătirea slabă, conducerea tragic de proastă și climatul de comandă fundamental coroziv din flota Pacificului⁷.

4. Contribuția securității subtile la consolidarea rezilienței și capacităților: cazul Georgiei

7 Hope Hodge Seck, 19 august 2019. Moștenirea complexă a CNO Adm. John Richardson. Știri militare. Disponibil la <https://www.military.com/dai-ly-news/2019/08/21/vision-and-disaster-complex-legacy-cno-adm-john-richardson.html>

Având în vedere două situații în care securitatea statului a fost grav pusă în pericol ca urmare a guvernării deficitare și defectuoase a sectorului de securitate, este relevant să examinăm exemplul Republicii Georgia. Georgia a depus eforturi pentru a crea instituții de securitate transparente și responsabile. În timp ce în ultimii cincisprezece ani au avut loc reforme semnificative în serviciile de securitate din Georgia, trecerea de la o „mentalitate operațională” post-sovietică la un sistem transparent și responsabil de guvernare democratică înseamnă că aceste reforme se realizează.

În realizarea unui nivel semnificativ de bună guvernare și răspunderii în cadrul instituțiilor de apărare din Georgia, NATO joacă un rol important și este unul dintre contributorii principali, în special în eforturile de Consolidare a Integrității (CI). CI este principiul fundamental în obținerea transparenței și a răspunderii în cadrul instituțiilor de apărare și de securitate din Georgia⁸. În acest sens, unul dintre primii pași (după Războiul din august 2008) urma să lanseze un Program de Dezvoltare Profesională (PDP) în 2009. Scopul acestuia era consolidarea capacității personalului civil de supraveghere democratică a Ministerului Apărării (MinAp) și a altor instituții din sectorul de securitate din Georgia⁹. Georgia continuă să participe la Programul NATO pentru Consolidarea Integrității, care urmărește să îmbunătățească „integritatea, răspunderea și transparența” în sectoarele de apărare și securitate, prin oferirea asistenței și consilierii practice¹⁰. Unul dintre cele mai tangibile și practice rezultate ale activităților de cooperare NATO-Georgia menționate mai sus a fost înființarea Școlii de Consolidarea a Instituțiilor de Apărare (SCIA). Aceasta a fost fondată în 2016, la summitul NATO de la Varșovia, ca o nouă inițiativă pentru Pachetul substanțial NATO-Georgia (SNGP)¹¹. SCIA a devenit funcțional începând cu 28 iunie, 2016 și a fost înființată la Centrul de Dezvoltare Profesională al Ministerului Apărării din Georgia¹². Scopul cheie al SCIA este de a promova și de a contribui la reforma în derulare a aparatului de securitate georgian în patru domenii majore:

- Guvernanța în sectorul de securitate. Activitățile SCIA au ca scop creșterea nivelului de expertiză și profesionalism în

8 NATO (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord). 2021. Consolidarea integrității. Disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_68368.htm

9 NATO (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord). 2022. Relațiile cu Georgia. Disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm

10 Ibid.

11 Ministerul Apărării din Georgia. Pachetul substanțial NATO-Georgia. Disponibil la <https://mod.gov.ge/en/page/65/substantial-package>

12 Ministerul Apărării din Georgia. Școala de consolidare a instituțiilor de apărare. Disponibil la <https://mod.gov.ge/ge/page/60/tavdacvis-instituciuri-agmsheneb-lobis-skola>

rândul oficialilor superiori din apărare și securitate. Aceasta se concentrează în mare măsură pe consolidarea capacității în rândul personalului și pe creșterea integrității, responsabilității, transparenței și pe „încurajarea prevenirii riscurilor de corupție”;

- Politică de apărare și securitate. În acest sens, școala se concentrează pe crearea unei platforme largi pentru schimbul substanțial de informații între personalul de securitate, funcționarii publici din guvern și alți reprezentanți ai ONG-urilor;
- Cooperare între agenții. Prin diferite cursuri de formare, SCIA promovează cooperarea între agenții între diferite ramuri ale aparatului de securitate din guvernul georgian;
- Cooperare națională și internațională. În acest sens, școala se concentrează pe lărgirea platformei de discuții despre problemele de securitate între instituțiile serviciilor de securitate, mediul academic și reprezentanții mass-media, precum și cu experți și cadre didactice locale și străine¹³.

Printre părțile interesate și parteneri, SCIA și-a construit o reputație a unui instrument capabil și de încredere în consolidarea capacității profesionale a sectoarelor georgiene de apărare și securitate¹⁴. Până în prezent, nu există date solide cu privire la eficiența și capacitatea operațională a personalului Ministerului Apărării (precum și a altor instituții), care au urmat programe de instruire sau educaționale SCIA. Statisticile disponibile furnizează doar numărul personalului militar și civil care a trecut prin diferite cursuri de pregătire la SCIA¹⁵. Cu toate acestea, dovezile anecdotice indică o corelație pozitivă între aceste cursuri de formare și eficiența operațională și capacitatea instituțională (inclusiv Ministerul apărării).

5. Drepturile omului și forțele armate

Exemplele de mai sus ce implică Rusia, SUA și Georgia au subliniat relevanța integrității și a drepturilor omului în sectorul apărării. Este necesară o analiză suplimentară pentru a înțelege mai bine legătura integrității și drepturilor omului cu deficiențele operaționale. Există două considerații cheie pentru asigurarea drepturilor omului în forțele

13 SCIAS (Școala de consolidare a instituțiilor de apărare). Despre școală. Disponibil la <https://dibs.mod.gov.ge/EN/pages/2>

14 Ibid.

15 SCIAS (Școala de consolidare a instituției de apărare). Broșură, p.10. Disponibil la <https://dibs.mod.gov.ge/uploads/images/geo%2000010.pdf> De la înființare, școala SCIA a desfășurat 242 de evenimente educaționale (25 de seminare, 14 prelegeri, 54 de cursuri de formare, 47 (inclusiv internaționale) ateliere de lucru, 13 discuții și 7 conferințe) și a găzduit peste 5.000 de unități de personal civil și militar.

armate: 1) protejarea drepturilor omului ale membrilor forțelor armate; și 2) asigurarea faptului că membrii forțelor armate se comportă în conformitate cu drepturile omului. Respectul pentru protecția drepturilor omului în forțele armate este un factor cheie pentru consolidarea securității statului.

5.1 Protecția drepturilor omului în forțele armate

Protecția drepturilor omului în FA și consacarea acesteia într-o cultură militară sunt o componentă esențială strâns legată de eficiența operațională. O serie de studii au explorat anterior modul în care normele internaționale privind drepturile omului se aplică membrilor forțelor armate¹⁶, precum și personalului militar recrutat¹⁷.

Încălțările drepturilor recruților și ale membrilor obișnuiți ai forțelor armate au loc și subminează direct și indirect eficacitatea operațională și securitatea națională a unui stat dat. Luați practica de hazing (hărțuire) între militarii juniori și seniori. O formă infamă de hărțuire ce a apărut în forțele armate sovietice este dedovșina: „se așteaptă ca tinerii recruți să repare hainele recruților seniori, să le lustruiască încălțămintea, să le facă paturile și să le dea mâncarea și să le dea plata lor mică când o primesc. Cei care nu se conformează sunt bătuți. [...] În ceea ce privește surorile (soldații juniori identificați ca slabi de cei seniori), hărțuirea poate fi copleșitoare. Pot fi folosiți ca sclavi sexuali, pot fi forțați să stea treji toată noaptea făcând ceva pentru un soldat senior, ei pot face cele mai oribile slujbe posibile, și nu este necunoscut că aceștia pot fi bătuți fără niciun motiv.”¹⁸ Aceasta oferă o idee despre diferitele drepturi ce au potențialul de a fi încălcate din cauza hărțuirii și bullying (intimidare agresivă): de exemplu, dreptul la viață; interzicerea torturii sau a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante; interzicerea muncii forțate; dreptul la respectarea vieții private și de familie; a libertății de gândire, conștiinței și religiei; interzicerea discriminării; și dreptul la proprietate.

16 OSCE (Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa) și DCAF (Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate). 2021. Drepturile omului ale membrilor forțelor armate: Compendiu de standarde, bune practici și recomandări. Disponibil la: <https://www.osce.org/odihr/480152>

17 Elizaveta Chymk, Dr. Grazvydas Jasutis, Rebecca Mikova și Richard Steyne. 2020. Manual juridic privind drepturile recruților. Disponibil la <https://www.dcaf.ch/legal-handbook-rights-conscripts>; A se vedea și dr. Grazvydas Jasutis, Rebecca Mikova și Richard Steyne. 2022. Drepturile recruților în timpul situațiilor de urgență naționale din Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală: Un studiu de caz al COVID-19. Disponibil la <https://www.dcaf.ch/rights-conscripts-during-national-emergencies-eastern-europe-south-caucasus-and-central-asia-case>

18 Dale R. Harspring. 2007. Dedovșina în armata rusă: problema ce nu va dispărea. Revista de studii militare slave. Vol. 18(4). p.607-629. Disponibil la <https://doi.org/10.1080/13518040500356948>

„Hărțuirea de orice fel nu este în interesul nimănui. Este dăunătoare sănătății, performanței și moralului celor care o primesc și, în cele din urmă, poate duce la părăsirea completă de către aceștia a angajării în Ministerului Apărării. De asemenea, aceasta dăunează eficienței operaționale a echipelor și reputației Forțelor Armate și Ministerului Apărării.”¹⁹

Maltratarea recruților și a membrilor în serviciu în forțele armate duce la următoarele:

Părăsirea ilegală a forțelor armate sau unităților militare: Maltratarea recruților duce la încercarea recruților de a părăsi serviciul militar, fie prin scutiri legale, fie prin plecare ilegală sau tentativa de a face acest lucru²⁰. În unele cazuri, recruții recurg la autovătămare cu scopul de a scăpa de serviciu. S-a raportat că hărțuirea (hazing) în armata rusă este o problemă majoră ce duce la încercări pe scară largă și adesea cu succes de a obține scutire de serviciu, cel mai frecvent din motive medicale sau educaționale²¹. Consecințele maltratării membrilor forțelor armate au ca rezultat un angajament organizațional diminuat. La rândul său, s-a constatat că aceasta duce la o satisfacție mai scăzută la locul de muncă, la o probabilitate mai mare de a părăsi armata și la o probabilitate scăzută de reînrolare²². Când conștientizarea comportamentului negativ în cadrul armatei devine publică, prestigiul militar scade, ceea ce poate influența negativ procesul decizional al tinerilor care au în vedere o carieră în forțele armate²³.

Daune fizice aduse soldaților maltratați: Maltratarea reprezintă o amenințare la adresa sănătății personalului forțelor armate și a recruților și îi conduce la comiterea rănilor fizice²⁴. În egală măsură,

19 Ministerul Apărării al Regatului Unit. JSP 763 Proceduri de plângeri pe hărțuire la Ministerul apărării - Un ghid pentru tot personalul civil și serviciul Ministerului de Justiție cu privire la depunerea, răspunsul la, consilierea, investigarea și luarea unei decizii cu privire la plângeri de hărțuire. Disponibil la https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/Optional_Protocol_AnnexG-U.pdf

20 Observator al drepturilor omului. 2004. Greșelile trecerii: Tratatamentul inuman și degradant al noilor recruți din forțele armate ruse. Vol. 16. Nr. 8(D). p.52. Disponibil la <https://www.hrw.org/reports/2004/russia1004/russia1004.pdf>

21 Suzanne B. Freeman și Katherine K. Elgin. 17 martie 2022. Ce ne spune folosirea recruților ruși despre războiul din Ucraina. Politic. Disponibil la <https://www.politico.eu/article/what-the-use-of-russia-conscripts-tells-us-about-the-war-in-ukraine/>

22 Jaine Stuart și Nicholas Szeszeran. 2021. Bullying in Armată: O revizuire a cercetării privind predictorii și rezultatele victimizării și comiterii bullying-ului. Sănătatea comportamentală militară. Vol. 9(3). p. 255-266.

23 Jirí Hodný și Radim Štastný. 1997. Bullying în armata Republicii Cehe. Revista de studii militare slave. Vol. 10(1). p. 128-140. Disponibil la <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13518049708430278>

24 Observator al drepturilor omului. 2004. Greșelile trecerii: Tratatamentul inuman și

le poate pune în pericol viața și bunăstarea. Hazingul (hărțuirea) implică diferite forme de agresiune fizică. Acestea ar putea duce la permanente răni sau deces²⁵. Hărțuirea și abuzul fizic nu numai că încalcă în mod direct drepturile omului ale recruților, dar duc și la o eficacitate operațională mai scăzută, deoarece rănilor grave cauzate de agresiune pot însemna o eliberare rapidă²⁶.

Daune asupra sănătății mintale ale soldaților maltratați: Maltratarea membrilor forțelor armate și a recruților provoacă nu numai leziuni fizice, ci și psihice. S-a demonstrat că intimidarea agresivă (bullying) în armată duce la stres, psihologie de stres post-traumatic, scădere în greutate, căderea părului, anxietate, frustrare, pierderea somnului, frică, simptome psihosomatice și chiar sinucidere²⁷. De exemplu, recruții care au suferit agresiune sexuală, au trăit emoții puternice, sentimente de insensibilitate, probleme de somn, dificultăți de atenție, concentrare, memorie, precum și probleme cu alcoolul sau alte droguri, probleme de sănătate fizică și PTSD (stres post-traumatic). Acestea subminează în mod natural eficacitatea lor operațională²⁸. Maltratarea recruților și a membrilor forțelor armate îi determină să se sinucidă²⁹. S-a constatat că hărțuirea (hazing) militară este un prevestitor semnificativ al nivelului mai ridicat de furie, care, la rândul său, declanșează simptome depresive, asociate cu o idee mărită de suicid³⁰. Un studiu a constatat că 18,7% dintre personalul forțelor armate americane care a trecut prin hărțuire (hazing) au raportat

degradant al noilor recruți din forțele armate ruse. Vol. 16. Nr. 8(D). p.52. Disponibil la <https://www.hrw.org/reports/2004/russia1004/russia1004.pdf>

- 25 Kamarck, Kristy. 18 iulie 2019. Hazing (hărțuirea) în forțele armate. Serviciul de cercetare al Congresului. Disponibil la <https://sgp.fas.org/crs/natsec/IF10948.pdf>
- 26 Burke, Helena. 24 noiembrie 2021. Senatorul atacă Forța de Apărare timp de 20 de minute prin videoclipul „torturii” unui tânăr cadet. NRC. Disponibil la <https://www.news.com.au/national/politics/senator-blasts-defence-force-for-20-minute-torture-video-of-young-cadet/news-story/1220e12fe7b83433c1a5d16e3b5cd1e9>
- 27 Jainee Stuart și Nicholas Szeszeran. 2021. Bullying in forțe armate: O revizuire a cercetării privind predicatorii și rezultatele de victimizare și comitere de bullying. Sănătatea comportamentală militară. Vol. 9(3). p.255-266
- 28 Departamentul Afacerilor Veteranilor din SUA. 2021. Traumă sexuală militară. Disponibil la <https://www.mentalhealth.va.gov/404.asp?404;http://www.mentalhealth.va.gov:80/docs/-:text=Military%20sexual%20trauma,%20or%20MST,%20is%20the%20term,are%20involved%20with%20against%20your%20will.%20Examples>
- 29 Observator al drepturilor omului. 2004. Greșelile trecerii: Tratamentul inuman și degradant al noilor recruți din forțele armate rusești. Vol. 16. Nr. 8(D). p.52. Disponibil la <https://www.hrw.org/reports/2004/russia1004/russia1004.pdf>
- 30 JaeYop Kim, JoonBeom Kim și SooKyung Park. 2019. Hărțuirea militară și ideea de suicid în rândul personalului militar în serviciul activ: efectele de mediere în serie ale furiei și simptomelor depresive. Jurnalul de tulburări afective. Vol 256. p.79-85. Disponibil la <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165032718329860>

gânduri sinucigașe.³¹

Răzbu­nare pe alți membri ai forțelor armate: În alte cazuri, recruții pot fi înclinați să-și omoare sau să-și rănească grav chinuitorii. De exemplu, în octombrie 2019, un rec­ru­tat rus Șamsutdinov a ucis opt colegi soldați în Orientul Îndepărtat al țării. Tatăl lui Șamsutdinov a dat vina pentru acțiunile fiului său pe dedovșina (hazing militar). Aproape 20.000 de persoane au semnat o petiție pe change.org pentru a pune capăt dedovșinei și pentru a cere eliberarea lui Șamsutdinov după comiterea împușcăturilor.³² Acest fenomen, fragging (aruncarea grenadelor de mână fragmentate), prin care soldațiiucid colegii soldați, se extinde și la personalul contractat al forțelor armate.³³ În cazurile în care fragmentarea (fragging) se referă la chinuitorii neplăcuți unităților, incidentele pot și să nu fie raportate sau atribuite accidentului sau acțiunilor de luptă.³⁴ Următoarele au fost spuse cu privire la războiul din Afganistan: „Deși există multe motive pentru înfrângerea armatei sovietice în Afganistan, nu există nicio îndoială că dedovșina a jucat un rol important. Pe măsură ce trecea timpul, ea a subminat coeziunea unității și eficacitatea militară. Până la sfârșitul războiului, mulți ofițeri sovietici se temeau mai mult de propriile trupe decât de mujahidini. Cel puțin ei știu că mujahedinii erau inamici. Ei nu au putut spune dacă persoana care dormea în cortul de lângă ei era sau nu pregătită să-i omoare.”³⁵ Rapoarte similare au fost făcute cu privire la trupele rusești în contextul războiului din Ucraina.³⁶

Scăderea performanței personalului forțelor armate și a forțelor armate înseși în general: Maltratarea personalului forțelor armate duce la scăderea nivelului de performanță la locul de muncă. De exemplu, Ministerul Apărării Britanic consideră hărțuirea inacceptabilă, deoarece ea erodează eficacitatea operațională a personalului și a unităților.³⁷ Cercetările au arătat că agresiunea

31 Ibid.

32 Timpurile Moscovei. 31 octombrie 2019. De ce un soldat rus a împușcat și a ucis 8 colegi recruți? Disponibil la <https://www.themoscowtimes.com/2019/10/31/why-did-a-russian-soldier-shoot-and-kill-8-fellow-recruits-a67987>

33 Yudhvir Rana. 7 mai 2022. Punjab: BSF jawan din Karnataka a murit după ce a ucis patru colegi seniori. Timpurile Indiei. Disponibil pe <https://timesofindia.indiatimes.com/city/amritsar/bsf-constable-kills-4-senior-colleagues-self-one-injured/articleshow/90037707.cms>

34 A se vedea cazul soldaților sovietici din Afganistan: Dale R. Harspring. 2007. Dedovșina în armata rusă: problema ce nu va dispărea. Revista de studii militare slave. Vol. 18(4). p. 607-629. Disponibil pe <https://doi.org/10.1080/13518040500356948>

35 Ibid., p. 614-615

36 Ned Simons. 2020. Un comandant rus a fost ucis de propriile sale trupe, au dezvăluit oficialii din vest. Huffington Post. Disponibil la https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/russian-troops-killed-their-own-commander_uk_623dc-61de4b0bc-c5b4784bf8

37 Ministerul Apărării din Regatul Unit, Planul de acțiune pentru prevenire.

(bullying) și maltratarea în contexte militare au ca rezultat o uzură mai mare și scăderea performanței și productivității la locul de muncă.³⁸ Pentru forțele armate în general, aceasta duce la sporirea problemelor financiare și juridice.³⁹

Scăderea încrederii, a moralului și a coeziunii în rândul personalului forțelor armate: Maltratarea reprezintă o amenințare la adresa încrederii și coeziunii forțelor armate și subminează eficiența operațională și de luptă a acestora.⁴⁰ De exemplu, se spune că recruții ruși au moral și coeziune mai scăzute din cauza dedovșinei.⁴¹ Coeziunea de grup este, în general, definită ca măsura în care membrii se reunesc pentru a forma un grup și se mențin împreună în condiții de stres. Coeziunea unității este importantă deoarece: crește performanța unității; îmbunătățește eficiența antrenamentului; crește rezistența la stres între membrii unității; reduce timpul pierdut pe probleme disciplinare; crește retenția membrilor; ajută la comunicare; reduce victimele; îmbunătățește eficiența generală a unității; și ajută la motivare și la moralul membrilor.⁴² Studiile empirice anterioare au stabilit că există o corelație puternică între o coeziune mai mare ce are ca rezultat o performanță mai mare a unității.⁴³ În special, creșterile în coeziunea unității (ceva ce nu este greu de obținut) au ca rezultat o creștere vizibilă a nivelului obiectiv măsurabil al performanței unității. Acest lucru este de obicei dificil de generat fără creșteri substanțiale ale timpului și resurselor de instruire.⁴⁴

38 Jainea Stuart și Nicholas Szeszeran. 2021. Bullying în forțe armate: O revizuire a cercetării privind predictorii victimizării și comiterii de bullying. Sănătatea comportamentală militară. Vol. 9(3). p. 255-266.

39 Ibid.

40 Serviciul de cercetare al Congresului. 2019. Hazing în forțele armate. Disponibil la: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1169634.pdf>; Dale R. Harspring. 2007. Dedovșina în armata rusă: problema ce nu va dispărea. Jurnalul de studii militare slave. Vol. 18(4). 607-629. Disponibil la: <https://doi.org/10.1080/13518040500356948>

41 Suzanne B. Freeman și Katherine K. Elgin. 17 martie 2022. Ce folos din recruții ruși pentru războiul din Ucraina. Politic. Disponibil la <https://www.politico.eu/article/what-the-use-of-russia-conscripts-tells-us-about-the-war-in-ukraine/>

42 Guy L. Siebold. 2012. Știința coeziunii militare. Mikael Salo și Risto Sinnkko (eds.) În Știința coeziunii unităților - Caracteristicile și impacturile sale. Universitatea Națională de Apărare a Finlandei. p. 52. Disponibil la <https://core.ac.uk/download/pdf/39946735.pdf#page=46>

43 A se vedea GL Siebold. 1999. Evoluția măsurării coeziunii. Psihologie militară. Vol. 11(1), 5-26; Guy L. Siebold. 2006. Coeziunea grupului militar. CA Castro și AB Adler (Eds.) În Viața militară: Psihologia slujirii în pace și luptă. Vol. 1. Performanță militară. p. 185-201; Vezi și GL Siebold și TJ Lindsay, 1999. Relația dintre descriptorii demografici și coeziunea și motivația percepute de soldat. Psihologie militară. Vol. 11(1). p. 107-126; LW. Oliver și colab. 1999. O integrare calitativă a literaturii de coeziune militară. Psihologie militară. Vol. 11(1). p. 57-83.

44 Guy L. Siebold. 2012. Știința coeziunii militare. Mikael Salo și Risto Sinnkko (eds.) În Știința coeziunii unităților - Caracteristicile și impacturile sale. Universitatea Națională de Apărare a Finlandei. p.52. Disponibil la <https://core.ac.uk/download/pdf/39946735.pdf#page=46>

Există un număr mare de exemple ce arată că coeziunea nu numai că permite, ci și îmbunătățește eficacitatea luptei combative.⁴⁵ În mod similar, pregătirea și eficacitatea luptei sunt bine corelate cu legăturile laterale, cu încrederea în colegi și lideri și cu un puternic simț al responsabilității reciproce.⁴⁶ Acest sentiment de încredere, respect și de atașament reciproc se dezvoltă prin interacțiune repetată de succes.⁴⁷ Maltratarea, desigur, subminează direct acest lucru.

Percepții negative asupra armatei: Maltratarea poate slăbi moralul membrilor forțelor armate, precum și poate fi folosită de statele inamice pentru a încuraja dezertarea. În cele din urmă, soldații maltratați au mai multe șanse să se predea inamicului. De exemplu, la 15 martie 2022, președintele ucrainean Zelenski le-a spus membrilor forțelor ruse: „Dacă vă predați forțelor noastre, vă vom trata așa cum ar trebui să fie tratați oamenii. Felul în care nu ați fost tratați în armata voastră”.

Rezultă că încălcările drepturilor omului ale membrilor forțelor armate, precum și ale recruților subminează direct și indirect eficacitatea operațională a forțelor armate și reprezintă o amenințare la adresa securității naționale. În general, nu se poate aștepta ca membrii forțelor armate să respecte dreptul umanitar și drepturile omului în operațiunile lor decât dacă respectul pentru drepturile omului este garantat în însăși rândurile armatei.⁴⁸

5.2 Respectarea drepturilor omului în timpul operațiunilor⁴⁹

În timp ce părțile la misiunile și operațiunile desfășurate de comunitatea internațională rămân obligate de dreptul internațional al drepturilor omului (DIDO) și dreptul internațional umanitar (DIU), o mulțime de dovezi arată că forțele de securitate au încălcat uneori același lucru. Consecințele sunt profunde. În mod clar, pentru cei

45 Reuven Gal. 2012. De ce este importantă coeziunea?. Mikael Salo și Risto Sinnkko (eds.) În Știința coeziunii unităților - Caracteristicile și impacturile sale. Universitatea Națională Finlandeză de Apărare. p.40. Disponibil la <https://core.ac.uk/download/pdf/39946735.pdf#page=46>

46 Ibid. p.39.

47 K. Kuwabara. 2011. Coeziunea, cooperarea și valoarea de a face lucruri împreună: Cum schimburile economice creează legături relaționale. Revistă sociologică americană. Vol. 76(4). p. 560-580.

48 Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei. 2006. Recomandarea 1742 (2006) Drepturile omului ale membrilor forțelor armate. Alin. 3. Disponibil la <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?file-id=17424&lang=en#:~:text=Members%20of%20the%20armed%20forces%20cannot%20fi%20a%20a%20a%20respect,garantat%20in%20%20army%20ranks>

49 Această parte se bazează pe proiectul de articol prezentat pentru NATO CI Compendiu II: Grazvydas Jasutis, Impactul încălcărilor drepturilor omului asupra operațiunilor (publicat în 2022).

care au suferit din cauza acestor încălcări ale drepturilor omului. Dar credibilitatea operațiunilor și a comunității internaționale în general, precum și eficacitatea și eficiența lor în atingerea scopurilor lor, devin, de asemenea, o problemă.

Încălările DIDO și DIU promovează o cultură a comportamentului lipsit de etică și impunitatea personalului forțelor armate. Acestea pot lua forma de bullying, hărțuirii sau maltratării de către forțele de securitate împotriva populațiilor locale și pot duce la un risc crescut de corupție și comportament ne-etic. Acest lucru se datorează faptului că astfel de încălcări, în special cele comise cu impunitate, creează o cultură în care comportamentul ne-etic devine acceptabil sau în care este chiar încurajat. Aceasta duce la incapacitatea de a menține disciplina și la o prevalență a comportamentului lipsit de etică, care duce la victime civile și la reducerea eficienței operaționale. În contextul exploatării și abuzului sexual, forțele de securitate pot cere favori sexuale de la localnici în schimbul furnizării de hrană, bani sau protecție. Această practică, denumită în mod obișnuit „sextorcare”, este înțeleasă ca exploatare și abuz sexual în scop privat. Prin urmare, poate fi înțeleasă ca o formă de corupție.⁵⁰ Forțele de securitate pot încerca să mituiască familiile și comunitățile victimelor daunelor colaterale, astfel încât să nu raporteze astfel de incidente presei sau autorităților locale. În general, exploatarea și abuzul sexual pot duce la deficiențe ce afectează eficacitatea operațională și incapacitatea forțelor de menținere a păcii de a-și îndeplini sarcinile de rutină. În mod similar, încălcările drepturilor omului ale deținuților pot fi asociate cu riscuri crescute de corupție: deținuții pot, de asemenea, să mituiască personalul de corecție sau forțele internaționale pentru a fi eliberați sau pentru a nu fi transferați autorităților locale.

Încălările drepturilor omului pot păta reputația statelor și a organizațiilor internaționale implicate în misiuni și operațiuni militare internaționale. Atunci când sunt raportate în mass-media, astfel de încălcări pot stimula guvernele, activitățile pentru drepturile omului și organizațiile societății civile să ceară schimbări de politică și o responsabilitate sporită. În cazuri extreme, națiunile au retras contingentele naționale din misiunile și operațiunile militare internaționale. Deși un astfel de răspuns poate fi necesar, el poate submina eficacitatea operațională a misiunilor și operațiunilor în cauză, ceea ce face mai dificilă atingerea obiectivelor misiunii. Misiunea ONU din Haiti, de exemplu, s-a confruntat cu furia publicului din cauza acuzațiilor conform cărora trupele ONU uruguayene au violat un local de optsprezece ani. Președintele haitian, Martelly, a recunoscut că Haiti are încă nevoie de forțele de menținere a păcii, dar a cerut o

50 Nancy, Hendry. 14 aprilie 2020. Sextorcare: infracțiune sexuală sau infracțiune de corupție? Transparența internațională. Disponibil la <https://www.transparency.org/en/blog/sex-tortion-sexual-offence-or-corruption-offence>

redefinire a viitorului rol al acestora și crearea unei forțe de securitate haitiane care să îi înlocuiască în cele din urmă.⁵¹ Presupușii autori au abordat familia victimei și au încercat să mituiască familia pentru a nu raporta evenimentul presei sau autorităților locale, lucru care a agravat și mai mult credibilitatea operațiunilor și a pus în pericol siguranța și securitatea forțelor de menținere a păcii de pe teren. În altă situație, are loc retragerea completă a forțelor. În septembrie 2021, secretarul general al ONU Antonio Guterres a ordonat repatrierea imediată a întregului contingent ONU de menținere a păcii din Gabon, care servește în Republica Centrafricană, în urma unor rapoarte credibile de abuz sexual din partea unora dintre cei 450 de membri ai săi și altor acuzații,⁵² ajungând înapoi la cele din trecut. Plecarea întregului contingent a fost dăunătoare, deoarece a perturbat grav activitățile operaționale și a cauzat o incapacitate temporară de îndeplinire a sarcinilor de rutină.

Odată ce credibilitatea unei misiuni sau operațiuni militare internaționale este subminată, țările ce contribuie cu trupe își pot retrage sprijinul. Acest lucru s-ar putea datora fie preocupărilor credibile cu privire la încălcările drepturilor omului, presiunii politice interne sau unei combinații a ambelor. Finanțarea poate avea de suferit, chiar și finanțarea pe termen lung necesară pentru stabilizarea unei țări odată ce aceasta iese dintr-un conflict. Apoi, încălcările drepturilor omului pot prejudicia prestigiul profesiei militare în ansamblu, pătând credibilitatea forțelor de securitate în general, marea majoritate a cărora acționează cu onestitate și integritate. În prezent, Federația Rusă examinează eventualitatea mobilizării totale în războiul său toxic din Ucraina. Aceasta a afectat prestigiul profesiei de militar și i-a împiedicat propria capacitate de a genera forțe de la cei pregătiți profesional.

Pierderea credibilității din cauza încălcării drepturilor omului și a DIU poate duce la răspunsuri din partea comunității internaționale și la mobilizarea acesteia împotriva unui stat dat. Răspunsurile pot lua diferite forme. De exemplu, în cazul agresiunii Rusiei din 2022 împotriva Ucrainei, faza inițială a invaziei de către FR nu a avut ca rezultat realizarea unor obiective militare semnificative. Prin urmare, agresiunea militară a inclus o intensificare a țintirii infrastructurii civile de către FR: au urmat victime civile și încălcări grave ale Dreptului Internațional Umanitar. De exemplu, forțele ruse au ocupat Bucea și

51 Joseph Guylor Delva. 6 septembrie 2011. Forțele de menținere a păcii ONU din Haiti se confruntă cu proteste pentru presupusul viol. Reuters. Disponibil la <https://www.reuters.com/article/uk-hai-ti-uruguay-un-idUKTRE-7844HQ20110906>

52 Franța 24. 15 septembrie 2021. ONU retrage forțele de menținere a păcii din Gabon din RCA după acuzații de abuz sexual. Disponibil la <https://www.france24.com/en/af-rica/20210915-un-withdraws-gabon-peacekeepers-from-car-after-sex-abuse-claims>

Human Rights Watch (Observatorul drepturilor omului) a găsit dovezi extinse de execuții sumare, alte omucideri ilegale, dispariții forțate și tortură, toate acestea ar constitui crime de război și potențiale crime împotriva umanității.⁵³ Imaginile de la Bucea au încurajat alte țări să ajute Ucraina în războiul său de autoapărare și să-și susțină eforturile de a învinge Rusia prin asistență militară suplimentară, sancțiuni și răspundere.⁵⁴ Înainte de începerea războiului, trei țări au ajutat în mod substanțial Ucraina cu echipamente de apărare. Acest număr a crescut acum la treizeci și cinci.⁵⁵ Alte răspunsuri pot duce la excluderea unui stat din platformele internaționale. De exemplu, după încălcările agresive ale drepturilor omului în Ucraina, la 7 aprilie 2022, membrii ONU au votat pentru expulzarea Rusiei din Consiliul ONU pentru Drepturile Omului.

Încălcările drepturilor omului și ale dreptului internațional umanitar de către forțele armate antagonizează populația locală. Comunitățile locale devin descurajate de a împărtăși informații cu forțele armate; e foarte probabil ca ele să protesteze și să se revolte împotriva prezenței și operațiunilor lor; și este mai probabil ca ele să se alinieze cu beligeranții. Capacitatea ISFA NATO de a obține informații secrete în Afganistan (la nivel de PRT) a avut de suferit, deoarece victimele civile au descurajat comunitățile și actorii locali de a împărtăși informațiile atât de necesare cu forțele multinaționale și, uneori, au împins comunitățile locale în mâinile forțelor anti-NATO. În Afganistan, cercetătorii au găsit dovezi puternice că expunerea locală la victimele civile cauzate de forțele internaționale a dus la creșterea violenței insurgenților pe termen lung: acesta a fost numit „efectul răzbunării”.⁵⁶ În iunie 2008, la scurt timp după ce generalul David McKiernan și-a asumat comandamentul, ISFA a fost implicată în două incidente importante, soldate cu numeroase victime civile.⁵⁷ Informațiile despre aceste evenimente de la ONG-urile locale, talibanii și organizațiile internaționale diferă atât de dramatic de datele ISFA,

53 Observator al drepturilor omului. 21 aprilie 2022. Ucraina: Urma morții forțelor ruse în Bucea. Disponibil la <https://www.hrw.org/news/2022/04/21/ukraine-russian-forces-trail-death-bucha>

54 Dan Baer. 5 aprilie 2022. Bucea mărește atracția morală pentru Occident ca să ajute Ucraina. Carnegie. Disponibil la <https://carnegieendowment.org/2022/04/05/bucha-increases-moral-pull-for-west-to-aid-ukraine-pub-86815>

55 Ibid.

56 Luke N. Condra, Joseph H. Felter, Radha K. Iyengar, Jacob N. Shapiro. Iulie 2010. Efectul victimelor civile în Afganistan și Irak [document de lucru 16152]. Biroul Național de Cercetări Economice. Disponibil la https://www.nber.org/system/files/working_papers/w16152/w16152.pdf

57 Centrul pentru Civili în Conflict. 2014. Evidența vătămarilor civile: Analiza eforturilor ISFA în Afganistan. Disponibil la https://civiliansinconflict.org/wp-content/uploads/2017/09/ISFA_Civilian_Harm_Tracking.pdf

încât ISFA a recunoscut nevoia de acțiune.⁵⁸ Acest lucru a dus la crearea și implementarea în 2008 a Celulei de evidență a victimelor civile în cadrul ISFA, care colectează date despre victimele civile. Acest mecanism a dus la emiterea de noi directive și linii directe tactice de către ISFA și NATO într-un efort de a reduce victimele civile.⁵⁹ Ca urmare, rata victimelor civile cauzate de forțele progovernamentale a scăzut semnificativ în anul următor. În 2009, noul comandant al ISFA, generalul american Stanley McChrystal, a declarat protecția civililor ca scop principal al misiunii. La 6 iulie 2009, el a emis o directivă tactică, declarând că „mă aștept ca toate nivelurile să examineze și să limiteze utilizarea forței, cum ar fi sprijinul aerian apropiat împotriva complexelor rezidențiale și a altor locații ceea ce ar putea reduce victimele civile, în conformitate cu acest ghid. Comandanții trebuie să cântărească câștigul utilizării sprijinului aerian apropiat versus costul victimelor civile, care pe termen lung îngreunează succesul misiunii și întoarce poporul afgan împotriva noastră”.⁶⁰ Victimele civile și încălcările drepturilor omului alimentează, așa cum am văzut mai sus, insurgența și încetinesc ritmul operațional. Comunitățile locale protestează și este posibil ca ele să se alinieze cu beligeranții. De exemplu, în aprilie 1995, soldații ruși în stare de ebrietate s-au dezlănțuit în Semașki (Cecenia), aruncând grenade în pivnițe pline cu femei și copii, ucigând peste 100 de civili.⁶¹ Acest lucru a provocat multe proteste în Rusia în care soldații au fost comparați cu naziștii și a sporit insurgența în satele învecinate.

Aceste exemple demonstrează în mod clar diferitele moduri în care încălcările drepturilor omului subminează eficacitatea operațională a forțelor armate și reduc probabilitatea succesului unei misiuni. Pe de altă parte, buna guvernare în sectorul securității, protejarea drepturilor omului ale membrilor forțelor armate, precum și asigurarea faptului că comportamentul acestora va fi conform cu drepturile omului, va contribui în cele din urmă la obiectivele forțelor armate și ale securității statului în general.

58 Ibid.

59 CICR (Comitetul Internațional al Crucii Roșii). 2014. Afganistan, Implementarea unei celule de evidență a victimelor civile. Disponibil la <http://ihl-in-action.icrc.org/case-study/afghanistan-implementation-civilian-casualty-tracking-cell>

60 NATO (Organizația Tratatului Atlanticului de Nord). 6 iulie 2009. Directiva tactică ISFA. Disponibil la https://www.nato.int/isaf/docu/official_texts/Tactical_Directive_090706.pdf

61 Reliefweb. 26 august 1996. Supraviețuitorii orașului cecen trăiesc în mijlocul cenușii și molozului atacurilor rusești. Disponibil la <https://reliefweb.int/report/russian-federation/chechen-towns-survivors-live-amid-ashes-and-rubble-russian-attacks>

6. Cum supravegherea parlamentară și din partea societății civile sprijină securitatea statului

Sursele Centrului de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate (DCAF) afirmă că supravegherea sectorului de securitate este o trăsătură esențială a unui stat democratic solid. Supravegherea asigură că resursele de stat sunt gestionate eficient și efectiv. Personalul din sectorul de securitate se comportă cu onoare și integritate, infracțiunile sunt depistate și corectate, iar cei care le comit sunt trași la răspundere. Aici, vom discuta despre rolul parlamentelor și al societății civile în contribuirea la crearea agențiilor de securitate responsabile și eficiente.

6.1 Parlamentele

Principala responsabilitate a parlamentului este să se străduiască în mod continuu să construiască și să reconstruiască mecanisme de răspundere și să evalueze dacă interesele naționale și angajamentele electorale sunt respectate. Funcția de supraveghere a unui parlament este, în esență, de a exercita în mod constant presiuni asupra oficialilor guvernamentali pentru a fi eficienți și pentru a evita gestionarea defectuoasă, risipa și abuzul.⁶² Rolul său este de a dezvolta capacități și mecanisme de securitate a statului și de a se asigura că procesul de dezvoltare este responsabil, eficient din punct de vedere al costurilor și că funcționează în beneficiul cetățeanului. Parlamentele asigură supraveghere democratică: prin asigurarea respectării legilor; verifică dacă politicile și legile își îndeplinesc scopul; verifică utilizarea eficientă a resurselor; și prin modelarea priorităților pentru asigurarea securității statului și umane. Parlamentele își pot folosi competențele pentru a verifica dacă legile și politicile de securitate sunt puse în aplicare în mod eficient și au efectul scontat.⁶³

Din punct de vedere practic, uneori parlamentele aprobă în mod oficial politica guvernamentală în domeniul securității.⁶⁴ Documente

62 Teodora Fuior. 2022. Capitolul 3. Instrumente și oportunități pentru supravegherea parlamentară a industriei de apărare. În G. Jasutis, T. Fuior, T. Tagarev. Supravegherea parlamentară a industriei naționale de apărare. 2022. Disponibil la https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/ParliamentaryOversightNational-DefenceIndustry_EN.pdf

63 DCAF (Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate). Document de informare al SSR „Parlamentele”. Disponibil la https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/ParliamentaryOversightNationalDefenceIndustry_EN.pdf

64 Teodora Fuior. 2021. Capitolul 2. Supravegherea parlamentară a informațiilor militare. În G. Jasutis, T. Fuior, M. Vashakmadze. Supravegherea parlamentară a informațiilor militare. 2021. Disponibil la <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/>

strategice precum Programul de guvernare, Strategia de securitate națională, Evaluarea apărării sau Cartea Albă pentru Apărare modelează politica de securitate națională pe termen lung. Pe baza unei evaluări a amenințărilor, aceste documente, precum și altele asemenea, determină interesele de securitate națională și definesc sarcinile prioritare pentru agențiile din sectorul de securitate. Acestea pot indica nivelul cheltuielilor pentru apărare, numărul maxim de personal angajat în forțele de securitate, necesitatea achiziției de arme și nivelurile participării naționale la operațiunile militare și civile de sprijinire a păcii. Aceste documente creează un cadru general pentru securitatea statului și influențează dezvoltarea capacităților. În plus, parlamentele pot crea sau îmbunătăți cadrele legale pentru sectorul apărării pentru a sprijini o bună GSS și pot oferi o abordare mai incluzivă și mai receptivă.⁶⁵

Parlamentul Lituaniei ridică cheltuielile pentru apărare la 2,52% din PIB

În mai 2022, parlamentul lituanian, Seimas, a aprobat în unanimitate o propunere de creștere a finanțării pentru apărarea națională anuală la 2,52% din PIB. Modificarea bugetului 2022, ce alocă 298 de milioane de euro în fonduri suplimentare pentru apărarea națională, a fost adoptată de Seimas cu 123 de voturi pentru, niciun vot împotriva și nicio abținere. Modificarea permite statului să împrumute fonduri pentru angajamentele sale de aderare la NATO, asigurând alocații pentru apărare la 2,52% din PIB. Bugetul inițial alocat Ministerului Apărării era puțin peste 1,2 miliarde de euro, sau 2,05 la sută din PIB. Ministerul Apărării a declarat într-un comunicat de presă că aproximativ 257,6 milioane de euro din fondurile suplimentare vor fi cheltuite pentru achiziționarea armamentului, echipamentului și muniției necesare forțelor armate lituaniene, în timp ce restul va merge spre găzduirea trupelor NATO în Lituania. Potrivit ministrului apărării, Arvydas Anušauskas, 158,5 milioane de euro vor fi cheltuiți pentru armament, 66,8 milioane de euro pentru achiziționarea de muniție, 10,7 milioane de euro pentru securitatea cibernetică și 21,6 milioane de euro pentru alte lucruri, precum veste antiglonț, echipamente de comunicații și materiale medicale. „Finanțarea suplimentară a apărării naționale ne va permite să avansăm în unele dintre achizițiile de armament planificate anterior necesare pentru a consolida capacitatea de apărare a forțelor armate lituaniene, precum și pentru a găzdui trupe

publications/documents/ParliamentaryOversightMilitaryIntelligence_jan2021.pdf

65 DCAF (Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate). Document de informare al SSR „Parlamentele”. Disponibil la https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/ParliamentaryOversightNationalDefenceIndustry_EN.pdf

NATO suplimentare care vin în Lituania”, a spus Anušauskas.

<https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1647017/lithuania-raises-defence-spending-to-2-52-percent-of-gdp>

6.2 Cum contribuie implicarea societății civile la eficacitatea operațională și la securitatea statului

Contribuția societății civile la eficacitatea operațională și la securitatea statului este adesea subestimată. În practică, munca și expertiza societății civile pot fi totuși în detrimentul eficienței operaționale a forțelor armate, succesului misiunii acestora și securității statului înțeluse mai larg. Societatea civilă, în ceea ce privește relevanța sa pentru sectorul de apărare și securitate, este definită ca: „grupări asociative voluntare într-o societate și exprimarea publică a priorităților de interes, nemulțumirilor și valorilor în jurul cărora se bazează acele asociații”.⁶⁶ Aceasta poate include grupuri de reflecție, organizații neguvernamentale, fundații independente, grupuri bazate pe credință, grupuri de promovare publică, sindicate, asociații filantropice și alte grupuri bazate pe interese și identitate.

Societatea civilă cuprinde o varietate de actori ce operează într-un mod diferit și cu obiective diferite. Ca atare, contribuția sa la eficacitatea operațională a forțelor armate și a securității statului este greu de generalizat. Deși nu se exclud reciproc, principalele activități ale societății civile pot fi distinse ca: 1) cele ce sprijină activitățile sectorului de apărare; și 2) cele ce servesc la informarea publicului larg și la menținerea supravegherii sectorului apărării. În ceea ce privește prima, societatea civilă deține expertiză diversă pe teme specifice sau despre contextul local de care poate beneficia sectorul apărării.

- **Prestarea consultanței pe politici și consiliere juridică:** Societatea civilă poate sprijini parlamentele și ministerele apărării în dezvoltarea reformelor legislative și politice în conformitate cu principiile bunei guvernări ce facilitează controlul democratic al sectorului apărării și asigură eficacitatea și eficiența acestuia. De exemplu, după 2014, când guvernul ucrainean a decis să continue reforma sectorului de apărare, o coalitiție de ONG-uri și experți, denumiți Pachetul de Reanimare a Reformelor, s-a oferit voluntar pentru a supraveghea implementarea reformelor. Mai mulți voluntari au contribuit la aspectele logistice ale acesteia. De exemplu, experții și-au asumat roluri de consultanți pentru

66 Samuel Flückiger. 2008. Forțele armate, societatea civilă și controlul democratic: concepte și provocări. Biroul Internațional de Pace. p.5. Disponibil la <https://www.ipb.org/wp-content/uploads/2017/10/Armed-forces-civil-society-and-democratic-control-Samuel.pdf>

a ajuta Ministerul apărării să treacă la un sistem de achiziții online (ProZorro). Intenția a fost de a promova transparența și de a lupta împotriva corupției și a nepotismului.⁶⁷

- **Consultanță privind procesele și structurile din sectorul apărării:** Societatea civilă poate ajuta la dezvoltarea proceselor și structurilor ce facilitează profesionalismul și integritatea sectorului de apărare. OSC-le (organizațiile societății civile) ce se ocupă de deontologie și gestionarea sectorului de securitate pot contribui cu expertiză la dezvoltarea cadrelor privind etica pentru ministerele apărării, în special coduri de etică și conduită.
- **Creșterea gradului de conștientizare al societății civile cu privire la nevoile de securitate:** Societatea civilă deține expertiză tehnică pe care sectorul apărării o folosește rar. OSC-le specializate, deseori compuse din foști practicieni, pot contribui la analiza amenințărilor la adresa securității naționale și la formularea de propuneri care să răspundă nevoilor și provocărilor de securitate ale societății. De exemplu, OSC-le din Balcanii de Vest au emis note de politici ce identifică provocările, propun soluții și ce contribuie la cunoașterea gestionării sectorului de securitate în combaterea terorismului și a extremismului violent.⁶⁸ Echipele provinciale de reconstrucție (EPR), create ca parte a răspunsului operațional NATO în Afganistan, și-au deschis porțile către societatea civilă cu succes mixt. Deși multe organizații au profitat de capacitatea de a se coordona cu EPR-le, altele au preferat să meargă singure și să evite orice contact cu armata.⁶⁹ Schimbul de informații a fost de cea mai mare importanță pentru EPR, deoarece ocazional includea informații despre posibile atacuri sinucigașe și ajuta la pregătirea măsurilor preventive și la salvarea vieții soldaților.
- **Suport operațional direct:** OSC-le își pot valorifica poziția pentru a mări sprijinul public pentru activitățile operaționale ale forțelor armate. De exemplu, un ONG ucrainean Albastru/Galben

67 Isabelle Facon. 2017. Reformarea apărării ucrainene: Nu e lipsă de provocări. Ifri. Disponibil la: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/facon_reforming_ukrainian_defense_2017.pdf, p.13

68 A se vedea, de exemplu, CSF Policy Brief No. 05, aprilie 2018. Probleme de securitate în Balcanii de vest. Forumul Societății Civile din seria de reuniuni la nivel înalt din Balcanii de vest. Disponibil la: <http://balkanfund.org/wp-content/uploads/2018/06/CSF-PB-05-Se-curity-Issues-in-the-Western-Balkans.pdf>

69 Michael J. Dziedzic și colonelul Michael K. Seidl. 2005. Echipe de reconstrucție provincială: Relații militare cu organizații internaționale și neguvernamentale din Afganistan. Institutul Statelor Unite pentru Pace. Disponibil la <https://www.usip.org/publications/2005/08/provincial-reconstruction-teams-military-relations-international-and#:~:text=Provincial%20Reconstruction%20Echipele%20s-au%20confruntat%20a%20cluster%20de,international%20civil-ian%20assistance%20providers%20și%20international%20military%20forc-es>.

sprijină forțele armate ucrainene din 2014 prin strângerea de fonduri pentru a oferi soldaților și voluntarilor ucraineni provizii neletale: acestea includ căști, optică, NVD-e (dispozitive de vedere pe timp de noapte), medicină tactică, vehicule, drone, îmbrăcăminte și veste antiglonț. La starea din iulie 2022, au fost strânse 32 de milioane de euro.

- **Implementarea activităților de sprijin:** În timp ce capacitatea OSC-ilor ce sprijină direct operațiunile forțelor armate este limitată, există o mare varietate de activități de sprijin pe care le pot desfășura, care în cele din urmă întăresc sectorul de apărare și securitatea națională. De exemplu, o Ligă a Ofițerilor OSC din Ucraina a organizat seminare de reabilitare psihologică conduse de psihologi instruiți pentru a ajuta militarii și femeile să se reajusteze după întoarcerea din zonele de conflict și să recunoască simptomele PTSD.⁷⁰ Astfel de activități pot contribui la creșterea reputației forțelor armate, cresc probabilitatea ca oamenii să se alăture forțelor armate sau să se întoarcă la acestea. De asemenea, aceasta poate atenua alte consecințe negative (de ex., ratele de sinucidere, activități criminale și agresiunea).

Concluzie

Aplicarea principiilor bunei guvernări în sectorul securității ajută democrațiile să echilibreze în mod adecvat protecția drepturilor și libertăților cu securitatea statului. Societățile deschise și liberale consideră că cele două nu se exclud reciproc, spre deosebire de regimurile autoritare ce vând narațiuni cu „sumă zero” cerând cetățenilor să sacrifice libertățile individuale de dragul securității statului. Ar fi nepotrivit să se încadreze legătura guvernare-securitate de stat în stabilirea dacă un stat este mai mult sau mai puțin sigur. Dar cu siguranță ar fi potrivit să se exploreze modul în care principiile bunei guvernări contribuie la reducerea riscului de eșec în asigurarea securității statului și la creșterea perspectivelor de bunăstare generală a societății.

Războiul din Ucraina ne ajută să recunoaștem și să evaluăm daunele extraordinare cauzate personalului militar și de securitate din țările ce nu aplică GSS și nu respectă drepturile omului. Putem recunoaște, de asemenea, măsura în care securitatea națiunii a fost profund compromisă de aceste atitudini și forme dăunătoare de comportament. Trădarea valorilor fundamentale și a principiilor etice ale profesiei de arme și a lanțului de comandă (conducere) subminează securitatea

70 Diplomatica Europei. 2017. Ajutor NATO pentru soldații ucraineni cu PTSD. Disponibil la <https://europediplomatic.com/tag/league-of-officers/>

națiunilor și a popoarelor dependente de competența și integritatea acestor servicii.

Cu toate vorbele goale privind etica, cu puțină înțelegere a ceea ce este etica sau a ceea ce implică ea, serviciile militare sunt prea frecvent observate ca fiind pline de corupție, cu lipsă de transparență și conducere evident slabă. Neprofesionalismul este adesea, din păcate, la ordinea zilei. Acest lucru se extinde la lumea corporativă cu care forțele armate au de-a face și din ale cărei rânduri se trage conducerea corporativă. Securitatea națională depinde de competența profesională și integritate. Guvernarea slabă a sectorului de securitate sub forma lipsei de angajament profesional și a integrității personale riscă să submineze securitatea statului și să împiedice performanța forțelor sale de securitate.

Supravegherea sectorului de securitate este vitală într-un stat democratic solid și în agenții de securitate eficiente. Supravegherea parlamentară împreună cu contribuția societății civile asigură că resursele de stat sunt gestionate eficient și eficace; că personalul din sectorul de securitate se comportă cu onoare și integritate; că devierile sunt detectate și corectate; că drepturile omului sunt respectate; și că cei care comit devieri să fie trași la răspundere.

DCAF Geneva Centre
for Security Sector
Governance

www.dcaf.ch

DCAF - Geneva Centre for Security Sector Governance

Chemin Eugène-Rigot 2E

P.O. Box 1360

CH-1211 Genève 1